

Wolfgang Scheuren
Izabela Taraszczuk
Bremerhaven, Niemcy

POEZJA PAULA PETRASA Z DAWNEGO GRÜNBERGU I LITERATURA PIĘKNA NA ZIEMI LUBUSKIEJ DZISIAJ

Poeta regionalny z Grünbergu Paul Petras, który – zgodnie z ostatnią wolą – został pochowany w 1941 r. w dawnym Kühnau (obecnie dzielnica Zielonej Góry, Chynów), był patronem wyjątkowego polsko-niemieckiego popołudnia literackiego, które odbyło się w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze 9 października 2022 r. Spotkanie stanowiło połączenie poezji Petrasa ze współczesną literaturą regionu. Przyniesli się do tego zarówno prelegentka i poetka Izabela Taraszczuk, jak i zaproszeni goście – pisarze Roland Hellmann oraz Krzysztof Fedorowicz, którzy przedstawili swoją twórczość w wybranych fragmentach.

Z inicjatywy wnuka Paula Petrasa, Wolfganga Scheurena z Monachium, po raz pierwszy w Sali Witrazowej Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze zaprezentowano w języku polskim i niemieckim biografię i poezję urodzonego w Grünbergu pisarza. W. Scheuren relacjonował etapy życia swojego dziadka, który uzyskał doktorat we Wrocławiu i mógł poszczycić się wieloletnią karierą dziennikarską i wydawniczą (na rynku prasowym). P. Petras jednak przez całe życie pozostał silnie związany z miastem rodzinnym. Napisał wiele wierszy poświęconych m.in. szlachetnemu trunkowi z Grünbergu, a oprócz tekstów regularnie publikowanych na łamach kalendarza regionalnego „Grünberger Haus- und Heimatkalender” ogłosił dwie książki – *Auf Grünbergs Rebenhügeln (Na winnych wzgórzach Grünbergu)* i *Aus der Heimat (Ze stron rodzinnych)*. Wspomniane tytuły ukazały się nakładem ówczesnego wydawnictwa słynnego Wilhelma Levysohna. Wnuk Petrasa planuje w przyszłym roku ponownie wydać wybór tych unikatowych utworów, a podczas literackiego spotkania podarował przybyłym uczestnikom przedruk zapowiadający wspomnianą książkę. Publikacja ma się ukazać po niemiecku, w gwarze śląskiej oraz w języku polskim.

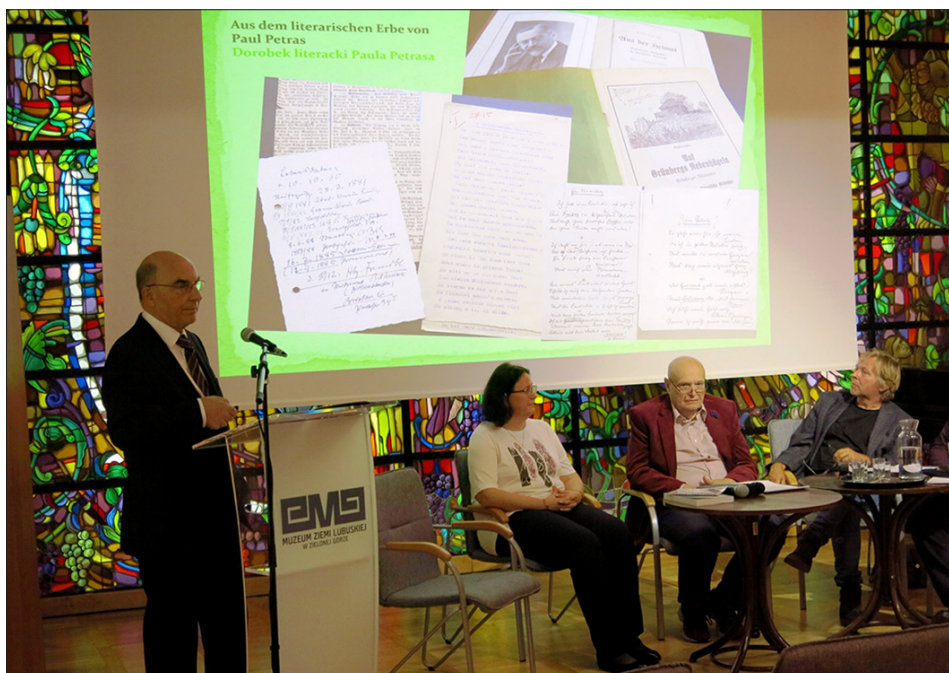
Izabela Taraszczuk, pochodząca z Zielonej Góry germanistka, wykładowca i poetka, w swoim wykładzie przedstawiła analizę wybranych wierszy i opowiadań Paula Petrasa oraz zreferowała zagadnienie percepcji jego literackiej schedy w Polsce. Na łamach „Filologii Polskiej. Roczników Naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego” (2021, nr 7) ukazał się pierwszy kompleksowy artykuł badawczy poświęcony poecie z Grünbergu. Współprelegentka określiła dorobek Paula Petrasa jako „leksykalne, kul-

turowe i historyczne vademecum dla tych, którzy pragną w literackiej formie doświadczyć dawnej dolnośląskiej metropolii wina w całej jej świetności sprzed ponad stu lat”. To ważny historyczny krok, zważywszy fakt, iż twórczość P. Petrasa będzie udostępniana przyszłym pokoleniom również w języku polskim. Warto zauważyć, że od trzydziestu lat wiersze Petrasa wzbudzają zainteresowanie polskich germanistów, historyków oraz poetów. Znajdują się wśród nich Dariusz Lewicki, Hieronim Szczegółka, Dawid Kotlarek, Grzegorz Biszczanik, Wolfgang Brylla oraz Tomasz Jankowski.

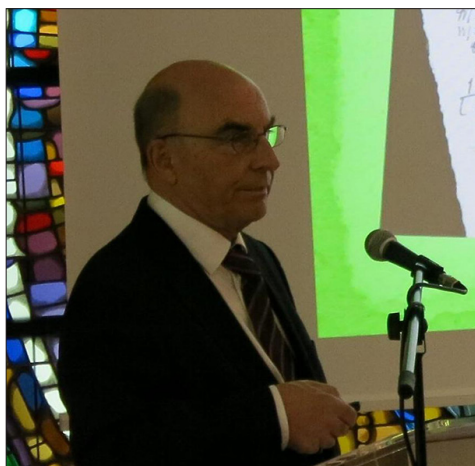
Dlatego niełatwa droga przekładu z języka niemieckiego i dolnośląskiego dialektu na język polski była przedmiotem ożywionej dyskusji, która nastąpiła po dwóch wspomnianych prelek-

Dr Paul Petras. Źródło: Archiwum rodzinne Wolfganga Scheurena.

Popołudnie literackie w MZL (od lewej: Wolfgang Scheuren, Izabela Taraszczuk, Roland Hellmann i Krzysztof Fedorowicz). Fot. Cristina Scheuren Steinkrauss.

Wolfgang Scheuren. Fot. Cristina Scheuren Steinkrauss.

Izabela Taraszczuk. Fot. Cristina Scheuren Steinkrauss.

Roland Hellmann. Fot. Cristina Scheuren Steinkrauss.

Krzysztof Fedorowicz. Fot. Cristina Scheuren Steinkrauss.

cyjach i wieczorze autorskim w wykonaniu Rolanda Hellmanna, Krzysztofa Fedorowicza oraz Izabeli Taraszczuk¹.

Nominowany do najważniejszej polskiej Nagrody Literackiej „Nike” winiarz i pisarz w jednej osobie, Krzysztof Fedorowicz, podkreślił znaczenie renesansu poezji Paula Petrasa, czyli pomostu pomiędzy przeszłością a teraźniejszością obchodzącego osiemset-

¹ Minipoemat pt. *Kontemplacje na zielonej górze* opublikowany został w „Filologii Polskiej. Rocznikach Naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021 (7), s. 421-426.

lecie istnienia miasta (Zielona Góra). Fedorowicz, sekretarz Fundacji „Tłocznia”, postawił pytanie o ciągłość niemieckojęzycznego dziedzictwa na Ziemi Lubuskiej. Razem z pozostałymi członkami Fundacji przygotowuje on obecnie seminaria dydaktyczne z zakresu historii regionalnej, adresowane do uczniów zielonogórskich szkół, w tym też szkoły w Chynowie.

Obecna na Sali poetka i tłumaczka języka niemieckiego, Halina Bohuta-Stapel, bardzo pozytywnie wyraziła się nt. planowanej publikacji o Paulu Petrasie. Autorka przełożyła na język polski wiersze innego znanego grünbergczyka, Ottona Juliusa Bierbauma, i popularyzuje w Polsce dzieła niemieckich pisarzy, takich jak Carl von Holtei. W 2016 r. artysta kabaretowy Tomasz Łupak nakręcił film *33 minuty w Zielonej Górze, czyli w połowie drogi*, do którego Bohuta-Stapel napisała scenariusz, oparty na kanwie śpiewogry *33 Minuten in Grünberg oder der halbe Weg* autorstwa wspomnianego von Holtei. Popularność tego pochodzącego z dawnego Breslau i podziwianego – notabene – przez Petrasa pisarza zdaje się potwierdzać historyczno-kulturową ciągłość, *historisch-kulturelle Kontinuität*, pomiędzy Grünberg in Schlesien a Zieloną Górą.

Również Pani Profesor Małgorzata Mikołajczak z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego z entuzjazmem przyjęła inicjatywę związaną z publikacją dwujęzycznej książki o Petrasie.

Urodzony w dzisiejszym Wałbrzychu poeta i fotograf Roland Hellmann krytycznie postrzega malejący zarówno w Polsce, jak i Niemczech poziom czytelnictwa, dlatego też wypowiedział się z aprobatą o tzw. *slow movement culture*, a więc o kulturze spowolnionego (i efektywnego) rozwoju, która może być realizowana choćby w zredukowanym użytkowaniu telefonów komórkowych przez dzieci i młodzież.

Germanistka Taraszcuk podkreśliła świadomość percepcji niemieckiej przeszłości w regionie granicznym Brandenburgia–Lubuskie, odsyłając przy tym do publikacji dr Marty J. Bąkiewicz *An der mittleren Oder (W dorzeczu Środkowej Odry)*, która ukazała się w wydawnictwie Schöningh Verlag w roku 2016.

Na zakończenie Halina Bohuta-Stapel przekazała Wolfgangowi Scheurenowi specjalnie przygotowaną na tę okazję misę z oryginalnymi winogronami z Zielonej Góry, sok winogronowy własnej produkcji oraz przedruk książki *Zielona Góra w poezji i prozie – Almanach literacko-fotograficzny* pod redakcją Roberta Rudiaka i Haliny Bohuty-Stapel (wydawcą jest Związek Literatów Polskich – Oddział w Zielonej Górze)².

Autorzy artykułu składają serdeczne podziękowania za zaangażowanie w przygotowanie uroczystości dr Izabeli Korniluk i Tomaszowi Kowalskiemu z Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz Jerzemu Bielerzewskiemu. Specjalne podziękowania adresowane są do Grażyny Domańskiej i Krzysztofa Fedorowicza.

2 Publikacja ukazała się pod koniec 2022 r. i zawiera m.in. biogram Paula Petrasa oraz przełożony przez Bohutę-Stapel na język polski wiersz poety „Chcę żyć tylko w Zielonej Górze” („Wo des Oderstromes Welle“, „Nur in Grünberg will ich leben“).

Mała uroczystość na chynowskim cmentarzu w przeddzień 162. urodzin poety Paula Petrasa

W 1993 r. na cmentarzu komunalnym w Chynowie z inicjatywy proboszcza, dr. Henryka Dworaka i mieszkańców (ówczasie jeszcze podzielonogórskiej) wioski, odsłonięto pomnik upamiętniający poetę z dawnego Grünbergu, Paula Petrasa. Wykuta w języku polskim i niemieckim granitowa tablica przymocowana jest do okazałego kamienia, który znajduje się na reprezentacyjnym miejscu w nekropolii dawnego Kühnau.

Tego samego dnia, w niedzielę 9 października 2022 r., w Chynowie spotkali się krewni i miłośnicy poezji P. Piertasa. Na symbolicznym grobie barda z dawnego Grünbergu złożono kwiaty, zapalono znicze i odczytano m.in. wiersz jednej z jego córek, Ruth.

Uroczystość poprzedziło polsko-niemieckie spotkanie literackie, które odbyło się po popołudniu w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

Na zdjęciu od lewej: Hartmut Knobloch, Cristina Scheuren Steinkrauss, Leszek Szewczuk, Ilona Biernat oraz Wolfgang Scheuren (wnuk Paula Petrasa). Cmentarz komunalny (Chynów), 9 października 2022 r. Fot. Izabela Taraszczuk.